

Schow Forretning
Over Hans Kongl: Majst:
Solfverket Kongsberg
tilhørende Schowe, og
deren nu befindende
Beskaffenhed
Dette Aar
1733

*Confereret med Original Documentet
som bevares i Oberberg amtets Archiv
hvor det er indleveret ved Sessions
Protokollen den 9 September 1797*

Tilhörer

Kongl: Majstets

Justice Cancellie og Berg Raad

Assessor udi Ober Bergamtet

Nicolai Bernhard Köpp¹

Kongl. Majst:

Schow Inspecteur Jens Müller²

og

Kongl. Majst:

Forst Reuter Andreas Christian Hopstock³

Gjør bekient af efter foregaa ende deris høhgremel: Excellence

Höybaarne Herr Stadholder Christian Rantzau's till Ober Berg Amtet ergangene Order, at saa strax og uden Ophold schulle skee een Schow Besigtigelse, udi alle de Schowe som Deris Kongl. Majst. till Sölfverket Kongsberg Egentumlig er till hörende, er oss videre det Kongl. Ober Berg Amts Foranstaltning under dato den 25de Julij 1733 til kommen, den saa er meldende.

¹ Nicolai Bernhard Köpp (1672-1740)

² Jens Müller (1684 – 1742)

³ Andreas Christian Hopstock (1695-1751)

*Höyædle og Welbr:
Hr Justits Raad
Samt Messieurs, Müller og Hopstock*

Herved Communiceres dennem ligelÿdende Giennpart, af huis under 16de Sept. 1732 Schow Inspecteuren og Holtzförsterne er blevne beordret, angaaende de Schowes Besigtelser, som Deris Maÿst: till Sölfwirket tilhörer, hvor till end videre nu er for gat⁴ befunden samme for-Retning at opdrage Justitz Raad Köpp at hand till lige med Schow Inspecteuren Müller og Forst Reuter Hopstock det aller snarestee schee kand, samme Forretning snar fuldbÿrdet, huor ved till sig tager, Holtzförster Peter Clahsen⁵ i det District som hannem er andviiste, og Holtzförster Bendt Bergsted, naar For-Retningen falder i hans District; saa vilde de og af fogden Broager⁶ begiære, at hand beordrer Bönderne, huis Schov stöder till Kongens Schov, at de for dennem maa forlanges Comparerer, og giver dennem den efter Retning og Oplÿsning, som de af Bönderne maatte Requirere.

Schlanbusch, Schubarth, Edinger, Scwabe, Poppe, Stukenbrock, Klem
Ober Berg Amtet
D: 25. Julÿ 1733

⁴ godt (?)

⁵ Holtzförster Peder Clausen (ca 1686-1740)

⁶ Fogden Andreas Broager

Indlagt fulte efter følgende Document
Copia

Ref. Ober Berg Amtes Schrivelse till Sölfwærkets Behov Bekientere, Sub Dato 16de Septembris 1732.-

Deris Höygrewl: Excell: höybaarne herr Stadholder, og dend Kongl: höye Commission haver i blant andet udi dend 59 Post for got befunden og beordret at end nu i dette Aar saa strachsen og uden Ophold, skulle af Schov Betienterne ved Sölfwærket giöres begyndelse med at befahre og indhente mueligste og beste efterretning, om efterfølgende Poster.

1. Huad for Schove Deris Kongl: Maÿest: Sielf er eiende till Sölfwærket, hvad de kaldes, huor de er beliggende, og huor langt fra Ober og Under Berget.
2. Huor vit samme Schoves Deeling og Streckning gaar, og af huad bonitet og Beskaffenhed de befindes till møtte ved Sölfwærkets Drift, og om huis der af verket⁷, ved Kiørsel eller Flödning kand fremschaffes.
3. Huad for Eiermand , der med deris Schove, alle sider stöder til Sölfwærkets Schowe.
4. Om nogen Particulair Eiermand skulle have till eignet sig noget Schovstÿcke af Kongens Schove.

Og paa det de nu kand have et Fundament at rette sig efter, kan de ved Ober Berg Amt Schrivern af Berg Archivet lade sig levere og sielf tage Copie af Schiöder og Bebrevelser som om Sölfwærkets Schove udi Berg Archivet forefindes; Og haver hans höygrewl: Excell: höybaarne Hr. Stadholder anbefalet at Naboerne, huis Schove stöder till de Kongl: Sölfwærkets Schove, skulle uvegerlig dem være fölgagtig, ved saadan Schovbefahrung, og baade producere for dem adkomsterne till deris Schove, af huilcke adkomster Schov Betienterne sielf tager Copie og lader Eiermændene sette deris Boe Merche paa Copierne. Saa skall og Naboerne for dennem andvise og till kiende give huor vit deris Schover schiöl streker sig till Kongens Schove.

Infidem

Hartvig Poppe

Udi forestaaende fölge, fant vi da nödig, forinden For-Retningen blef foretaget, ved Messive⁸ af 26de Julÿ, af fogden Broager at forlange, som efter følgende melder.

VelEdle

Meget ærede Hr. Fogd!

Som Deris höygrewl: Excell: höybaarne Hr. Stadholder og dend Kongl: höye Commission haver iblant andet for got befunden, og beordret, at een Besigtigelse skall skee over alle de Schover som Deris Kongl: Maÿst: till Sölfwærket er tillhörende, og det Kongl: Ober Berg Amt, under gaars dato med videre haver for anstaltet, at höybemelte Andordning strachsen og uden Ophold skall vorde efter levet, til den ende for got befunden, samme forretning at opdrage mig Justice Raad Köpp, til lige med Schov Inspecteur Müller og Forst Reuter Hopstock det aller snareste skee kand at fuldbÿrde og hans höygrewl: Excell: höybaarne Hr. Stadholder, derfor naadigt har befahlet, at paa de Committeredes

⁷ virket?

⁸ Egentlig *missive*: sendebrev

forlangende alle de Naboerne huis Schove stöder og anligger till Deris Kongl: Maÿsts: Sölfwærkets egne Schove skall uvægerlig være den fölgagtig ved dend Schov Befahring, og baade producere for dem adkomsterne til deris Schove, samt foreviise deris Schoves strekning og dende till Kongens egne Schove.

Saa udi fölge höybemelte ordre, ville Hr. Fogd behage, de Schov Eierne, huis Schove paa begge Sider Kaaber Bergs Elven er beliggende og anstöder Kongen tillhörende Schove, at beordre at de alle og eenhuer af dem först kommende Onsdag, som er den 29de Julÿ, om Morgen tilig paa Gaarden *Landswerck* udi Sandsvær, udeblivlig⁹ indfinde sig med deris adkomster breve till deris Schoves Strekning og Deelee, og saa med oss at være fölgagtig, eenhuer for sig, saa vit hans eiende Schove sig streker. Og som denne forretning deris Maÿsts: magt paaliggende tieniste Concernerer, formaader vj og, at höytærede Hr. Fogd, efter ermelte naadige order og befahling, ald beforderlig Assisistence bevisser¹⁰, da og med videre denne forretning foretagt paa dend Kant ved Johndahlen og videre ad Nommedahlen, saa vit deris Maÿsts: Schove der Concernerer, till advarsel for de der anstöde Eiere, Hr. Fogd betidelig skall blifue giort bekiennt, og behager Hr. Fogd ved hans ærede svar at denne anmaadning hannem er till kommen, med den derpaa giorte foranstaltning at Communicere oss.

Forbl:
Köpp
Müller, Hopstock

Kongsberg
D: 26de Julÿ 1733

Derpaa vi da berammede tiid D: 29de Julÿ 1733, om Morgen tilig forsatte Reisen hen till Gaarden *Landswerck*, at begÿnde forretningen udi Deris Maÿsts: tilhörende Schov till Gaarden

Landswerck

Som Deris Maÿest.
er tilhörende

Men, som det, nest forrige Nats indfaldende reign-veier, med sterk taage paa fieldene, saaledes vedholt, at ingen for Retning udi Schoven kunde skee, maatte vj begiive oss paa hiem Reisen. Dend 3^{die} Augusti blef da med forretningen giort begÿndelse, derved sig indfants Gaardene Morcks obsidder Povel og Johan Morck, som med deris Gaarders Schove, langs med Siden, fra Øster till Morck og Landsvers Schoves dele. Denne Killings Steen, befindes imellem *Landswercks* og Morcks Schie Gaard paa een liden stÿcke Enge Slet nedsat.

Fra denne Killings Steen, har *Landswerck* Schov lige i Wester paa den Sÿndre Side tet ved Alfskind¹¹ sin Strekning, Der fra lige i West, paa den Sÿndere side, tet ved den saa kaldede Stadsmÿhr. Derfra lige i West til Lassedahlen, huor fra delet videre gaar over een höy Aasen, og videre over den saa kaldede Stadsmÿhr, derfra lengere i West, paa den Sÿndere side forbi den saa kaldede Sperre eller *Landswerck* Sætter /: som er Gaarden *Landsverck* Sætter Böele :/ og derfra lige Wester till Trengen, som er et small dahl imelleem Kolleknuten som ligger paa den Nordre, og Kolleknutens Field, som ligger på Trengens Sÿndere side. Saaledes ligger og strekker sig da, fra forbemelte Killingsteen, fra den Østre Kant til bemelte Trengen paa Westere Kant, *Landsvercks* Schov, og fölger saaledes paa Sÿndere Side som melt, langs ved Morcks Schov. Men paa den Nordre Side har den sin strekning fra Øst til West langs ved Kaaberbergs Elven.

Ved disse, nembl. *Landsverck* og Morck Schovers dele og strekning, er Observeret, at som de oss foreviiste, og efter Morck Gaardens Odels Breve saa befundne delemærcke, befindes saa langt fra hinanden, at dem imellem, og over Berg og Dahl udi lige strækning, mand icke Accurat kand have den

⁹ uomgjengelig, nødvendig

¹⁰ forsikrer (om)

¹¹ Tidligere navn, angitt på kart: Elfskiern (Boeck 1806)

Rette dele, saa at paa adskillige paa saa lang Distance, det let kand hende sig, at ved Hugsten kand skee i andens Eijendom, enskiönt det icke skeede med villie og forset, dog kunde aarsage besvær og paatahle.

Derfor mand eragter nödig at være, at mellem Landsverck og Morck Schove dele, imellem forhennefnfte möde stæder, efter Compassens Rette anviisning, fra Øst till West, uden nogle nye dele Merke, fra et Sted till andet, paa kortere Distance blef sat og indrettet for Accurat at see og have begge delers Rette strekning. Angaaende

Landsvercks Schoves bonitet og Besckaffenhed

Saa er dend, fra dend Östere Kant hend til Lassedahlen til Sölfwærchets fornödenhed mesten og fast aldeeles udhuggen, saa at fast intet andet nyttigt, uden her og der noget til Sette veed findes. Men fra Lessedahlen alt hen till Trengen till West Kantens ende, er denne Schov endnu udi god tillstand, af Woxtene Gran og furre Trær, og det ved god forsiun¹² i mange Aar till mange Sorter Bygnings Tömmere og verck¹³, som Ober Bergs Gruberne under og over Jorden, samt Gabe gottes Puchverkerne, kand behöve, og topperne da tienlig til Setteveed; foruden saa findes udi benefnte strækning i bland dend Voxtene Schov, store törre furre og Gran Trær som er tienlig till Sette veed og de trær som icke er hull eller Mörscke¹⁴ kan og tiene till Saugtömmere, og alt benefnte kand bringes til Kaaber Bergs Elven og ned Flaades till Gabe gottes hengsel som ankomst vei ud for Bakken. Denne Landsvercks Schov i sig Sielf, er fra dend Östere ende og till dend Westre Kant till Trengen ved Kalle Knuten, Een og enn ottende del Miil af lengde, og fra dend Sündre side der dend anstöder Morck Schoven, Er dend till Kaaber Bergs Elfen p.p. eend fierendel Miil af bredde, og er da saaledes som forestaaer, Landsvercks Schov sin rette besckaffenhed af bonitet, strekning og begreb. Fra denne Landsvercks Schoves Westre ende nemblig fra Trengen ved Kalleknuten vente vj oss over Kalle Knutens field, forby Morcks Eiendel i Sünden, der *Anders Sckröders Brönstads* Schov derfra vidre strecher sig i Wester paa dend Nordre side forby de der beliggende till Sölfwærket tillhörende Kongens Schove.

Paa dette Kalle Knutens Field Westen for Lestedahlen anviste Anders Sckröder oss sine Schille steene dend förste mellem Brönstad og Morck Schove, den anden at vise vidre fra benefnte Kalle Knutens Field lige i Wester, Brönstad Schovs Strekning paa dend Nordre side af Svinhuus Knatten, till Sogne delet imellem Hitterdahlen og Sandsvær. –

Denne for os anviste Strekning og dele, gaar da fra Kalle Knutens Field lige i West ned, i Dahlen over Kalskinds hauen og over Öxne vandet till bemelte 2de Sogne dele her var de Committerede af Anders Sckröder [begjæret at ..] forevise sine adkomst breve over Brönstad Gaardens Schove dele og strekning, hvortill Anders Sckröder svarede, at hand derom icke hafde nogen breve, men at den oss anviste strekning og dele fra Aarelds tiid her, alle sine forfædere og Opsiddere paa Gaardene Brönstad, saaledes, og uden nogen Mands paa Anche, enten Naboe eller andre, stetse som deris Odel og Eiendom hafde fult.

Paa det man da, paa denne Westere Kant, om Sogne delets rette strækning imellem Sandsvær og Tellemarcken af de samme Grentzende Eiere deris adkomst breve, kunde have Grundelige oplýsning. Saa blef under dato den 1ste Augusti till skrevet lensmanden i Hitterdahlen Ole Hofdejord, de Bönder af Hitterdahlen Lihle¹⁵ og Grans Hæret huis Schovs dele till Sogne Schifte strecher sig, at till sige dend berammede Tiid, dels ved Svine huusKnatten, dels ved Medheij med deris adkomst breve, at möde oss, Men dend dit sente Expreste kom med efterfølgende skriftlige Svar till bage.

¹² forsyning

¹³ Dvs kunstinnretningene (vertikale transportinnretninger i gruvene)

¹⁴ Antagelig av adjektivet *mør*. Her i betydningen *morkne, råtnet*

¹⁵ Lisleherad

Velædle og vel^{br}
Hr Justits Raad Köpp!

Deris höit Respective af 1ste Augusti er mig den 2^{den} hujus¹⁶ ind hændiget, huor af fornemmede dend lenge ventende Commissions forretning mellem Sölfwærkets og Tellemarchs Schove for at faa disses Oplysning, huad een huer paa begge sider kand være eiende. Men saa som her ingen Order er indlöben fra voris Hr. Amtmand, iche heller fra voris Fogd Edle Sr. Sweder¹⁷, under staaer jeg mig icht sielf at möde, langt mindre betahle bönderne at Comparere paa noget sted uden mig givne ordre og befahling, forbl

Ole Olsen¹⁸

Lensmandsgaarden
Sem, d: 2^{den} Augusti 1733

Derpaa Commisionen fant nötig /: efterdi [forrige] lensmand Anders Skröder Brönstad saa vell som Ole og Aron¹⁹ Kittelsen Mehej, som over alt udi dette District be kiente, og om Sogne deelets strekning samt Schiæle Mærkerne, saa vell som Tellemarchs Eiere, fuld kyndige mænd, er böd sig, at give Commissionen den rette og ald erforderlige Oplysning :/ Med forretningen paa denne Westere side at fortfare og efter forefindende Schiæle Stene at merche, Schoverne samt Sogne delets strekning, at befahre og igjennem Reiste.

Da oss af forbenefnte Mænd blef anviist at Hitterdahls og Sandsværs Sogne dele, huor dend Kongens Sölfwærchs Eiende Schove andstöder, streker sig, fra dend saa kaldede Svinehuus Knatten /: som er et höjt spitz field :/ et lidet stÿche derfra, lige i Nord till Wibetoe fieldet og den der opreiste Wahre²⁰, saa at huis der ligger paa denne strechnings Östre side till hörer Sandsvær, og paa dend West side, till hörer Tellemarchen.

Til denne Sogne dels strekning og dele, anligger da, kongen tillhörende

Krugland Schov

Som nu afdöde laugmand David Gorresen Klim den 20de December 1708 haver solt till Sölfwærket – Denne Schov ligger imellem Mehej Schov paa dend Nordre side, ved den Sÿndre Kant af Mehej Schov og strecher sig paa den Westre side, till Tellemarcks benefnte Eiendelet, strecher sig saa vidre derfra langs ved Sogne delet lige i Nord till det Östre Hierpekiend under Wibetoe fieldet, og bliver ved paa den Östre side at anligge Mehej Schov.

Denne Kruglands Schov, toeg vj da udi nöye begrundskning, og befant den af god beskaffenhed, og Mengde af Voxen Schov, saa at Sölfwærchet der udaf i alle till fælde udi mange Aar kand have alle slags tömmer Sorter som fornödiget, som dels kand tages nær ved de der beliggende Kolschiö og Øxne vand, som har sit indlöb udi Kaaberbergs Elven da alt vidre derfra kand flodes till Gabe Gottes Dam, naar först de gamle og utienlige Dammer for Kolschiö og Øxne vandene, som er et wande

¹⁶ Dennes, dvs samme måned

¹⁷ Joachim Schweder (Jochum Jochumsen Schweder) 1684-1745. Fogd i Gjerpen

¹⁸ Dette er den sagnomsuste lensmannen i Hitterdal, Ole Olsen Hovdejord, som bl.a. er blitt kjent for sin djervhet og standhaftighet overfor offiserer boende i bygda som oppførte seg dårlig overfor bønderne. Han skal angivelig vært i direkte fysisk batalje med offiserer, bl.a. en kaptein Nägler, og da ha mistet en hånd.

¹⁹ Het trolig Anund

²⁰ varde

dregt,²¹ vorder sat udi erforderlig stand, at indholde vandet till flodningens befording, og een del tömmer som tages i denne Schov maa noget lenger till vandene till udflodning frem kiöres, dog ickun paa kort Distance.

I denne Schov blef ellers befunden, at bönderne fra Hitterdahlen med Bielche hugst den meget haver beschædiget, og dertill af de förste og Capitaleste furre træer udhugget og huor af store og lange topper till forraadnelse till bage ligger.

Af denne Bielche hugst forefant vj,

- 1.) till den saa kaldende Grinkind²² som ligger i Hitterdahls eie, 5 tylter ud af Kruglands Schovs frem kiört, som jeg Justits Raad Köpp loed Crone²³, og efter beslutning næst afvigte Aar den 12te Maaned af Schov Inspecteuren skall være med Arrest belagt, men endnu icke for Berg amtet Rætten paatalt.
- 2.) Vidre till Lonfieskin²⁴ af Krugland Schovs frem kiörte 2 tylter og 7 stoke, dels runde og dels tælgende Bielcher, som befantes cronet men icke paatalt.
- 3.) Udi sielfe Kruglands Schov ved Stubene 3 Stykker store furre Bielcher, og for det
- 4.) Noget stücke derfra 2 ½ tyllt store Bielcher huor om Schov betienterne berettede af dennem allerede for Berg Amtes Retten som for ulovl. Schovhugst var scheid paa tahle og Dom til Confiscation indhentet.

Man eragter da, at være höystnödvendig /: da dennen saa Capitale Kruglands Schauv i Tellemarcken dele anligger, at af disse Eiere saa lettelig kan skee hugst udi denne Kruglands Schov, og de huggene Sorter frem Kiöres paa deris Eiendele allerhelst, da Schov Betienterne paa dend Kant icke saa idelig som fornödiget, kand have till sinn²⁵, saadan skadelig hugst at forhindre. :/ at ved forordning allernaadigst forbud skeede, at under kiendelig straf Hitterdahls Bönderne fra dend, for Schoven og Sölfwærchet saa skadelige hugst, at maa entholde sig eller noget udj de Kongen og Sölfwærchet till hörende Schove, uden Ober Berg Amtes ordre, og Betienternes Anviisning at hugge og ned fælde.

Udi denne Schoven vidre Observeret at paa dens Nordre Kant under Wibetofield ligger tvende vande kaldet Hierpeto Kindene huor af det Wester indlöber udi det Östere Kiend. Af disse Wandem indlöber udi Öster endnu liden Elf end udi KaaberbergsElfen. Denne Elv kand giöres flodbar naar for dend Östere udlöb vorder sadt een Dam tvert over udlöbet og een liden Dam tvert over paa Nordre side hvilche Damme med bemelte Elf at renske og giöre renn till flaadningen kand koste fra 26 till 30 Rd^r.

Naar saa sheed er, da kand fra samme stets og om kring bemelte wandene, og paa Tellemarck Eej der sig findende Mængde Gran Schov og Windfald, som staar og ligger til forraadnelse og icke noget menneske ellers kand komme til nytte till all Oberbergs Gruberne og Gabe gottes Pukwerker i mange Aar tages dend behövende sette og brende veed og til Gabe gottes Dam ned flaades da till denne Sag, icke noget fra de Stæder er taget til Sölfwærchets brug. Saa at dermed een höit nödvendig post Mehej og Offset Bakke Schove nu til denne tiid paa dend Kant mest ald Sette veed og Tömmer till Ober bergs gruberne er fordret og hugget, og paa de stæder hvor hugsten er sheed udj saa mange Aar temmelig er med taget til Sölfwærchets bedre nytte till Grube og Sag Bygnings tömmer Sorter merkelig²⁶ kand blife sparet og Conserveret uden alleene²⁷ at betiene sig af de derudj sig befindende törre træer og windfald till Sette veed som till Grube og bygnings tömmer iche skulle finde at være tienlig.

Fra denne Krugland Schov tog vi da Reisen till

²¹ «wande dregt» = vassdrag (?)

²² Vanskelig å vite hvilket tjern, men kanskje Primtjern?

²³ At han satte kronens, dvs kongens merke på stökkene.

²⁴ Løyndfisketjønn

²⁵ tilsyn

²⁶ Dvs merkbart

²⁷ men i stedet (?)

Meheij Sckov

*som Sölfwærket skal have
i pant af Hodweds Opsiddere*

Denne Schov anligger i Sünden den till Brünstad Schov og strecher sig paa den Östre Kant i Nord langs ved Kolle Knudsfield op till Kolle Knudten der Landswercks Schov möder saa til Svinne lee²⁸, og videre derfra paa samme Öst Kant i Nord over Kaaber bergs Elfen lige imod Öfset Bakke, ald langs Aasen till Sande Kinnet der paa lige strekning till Barmen Sckov möder.

Derfra streker Mehej Schov sig lige over Hengs Elven lige i Wæster ald og till Wibeto fieldet till Tellemarcks Sogne delet, derfra i Sünden i gien till Hierpe Kien, vidre derfra paa den Östere side forbie Kruglands Schov.

Hen i Sünden till Øyne vand²⁹ der dend som förer melte Brönstad Schov anstöder. Denne Mehej Schov er af stor og vitlöftig begreb, og i sig sielf af særdeelis bonitet af alle de tömmer Sorter som Sölfwærket under og over Jorden kand behöve og det mod fremdelis forsynlighed udi tenchelige Aar.

Omtrent mit udi denne Schov tet ved Kaaber Bergs Elven, er udi nogle Aar sheed Sette ved og tömmer hugst till Oberbergs gruberne og Gabe gottes Pukvercher, som een temmelig del af Schov har nedtaget. Fra Kaaberbergs Elven igjennem denne Schov lige i Nord till Sanne Kiennet langs ved Hengs Elven /: hvilchen Elf, formedelst dend, for Hengs vandet opbyggede Dam er giort flod bahr ind udi Kaaberbergs Elfen :/ paa öst og West siden af denne Hengs Elf, mange, törre furre træer og Wind fald som till Sette ved er tienlig og paa dend flödbare Hengs Elf till Kaaber bergs Elven, og saa vidre till Gabe Gottes Dam uden nogen betydelige bekostning, kand nedflaades.

Paa denne Mehej Schows Östre side er fra Sanne Kinnet ald till Kaaberbergs Elven megen god Schov, som udi mange aar for Sette ved hugst kand spares /: uden for saa vit, som at törre træer og vind fald skee kand :/ naar dend behövende Sette ved till Ober Bergs Gruberne, og Brendeved till Gabe gs. Pukwerkene fra Øyne Vandet, fra for benefnte Jerpe Kindene, og omkring Hengs Elven af törre og ellers utienlige træer vorder taget, da dend gode Mehej Schov som höyt fornöden er, till dend efter kommende tiid, bliver sparet og Concerveret, aller helst da paa forbenefnte Steder befindes udj mengde, saa den Gran Schov, som till intet andet end Sette ved er tienlig.

Ofsetbackke Sckov

Paa dessen Östre side af HengsElven lige i Nord till Sanne Kinnet huor Barmmen Schov paa dend Nordre side anstöder, hvilken Strekning og er Schifte og dele fra Sünden til Norden imellem Ofsetbackke og Mehej Schov paa dend Kant.

Denne Schov er dend 20de Decembris 1708 af Laugmanden Davit Gorrehnsen Klim solgt till Sölfwærchet, og har efter det udj Berg Archivet sig befindende Schiötte formeld sit strechninge, rund omkring ved efterfølgende Aastets Grentzer, nembl.

Fra Kolleknuten till Buevands Løycke³⁰ $\frac{3}{4}$ fierding,

²⁸ Ukjent stedsnavn. Var trolig et le på Moens eiendom

²⁹ Øksne

³⁰ Løkke

derfra till Swineledet 2de Börseskud,
derfra till Brÿnesteen Myhr³¹ 1 ¼ del fierding,
derfra till Sandkinnet een half fierding,
derfra til Lövaasens höyste hall een fierding,
derfra till Helgewands Dammen een half Miil,
derfra till Helgebeck Aasen, som löber i Kaaber Bergs Elfen 1 ½ fierding og derfra i Rone stenen og Steen Grimswandet forbie till höyste Kolleknoten, huor Landswerck Schov i Öster igien anstöder.

Denne Schov er udj dens strechning paa Westre side Aasen alt till Sannekinnet udj een megen god stand af alle slags tömmer Sorter, og findes og mange törre furre træer med Gran Schov, som till Setteveed er tienlig og med ringe bekostning kand kiöres till Hengselfven, till udflaadning till Kaaber bergsElven.

Paa den Östre side Aasen alt till Helgebeck og Helgewands Dam er denne Schov fra mange Aar hen, till Setteveed mest udhugget, at og paa een temmelig stÿche, samme hugst saa nær op till Aasen strecher sig, da under Aasen alt er ned tagen.

Dend Sette veed som paa denne Östre side i Ofsetbakke Schov hugges, blifuer af Bönderne till Oberg bergs Gruberne forbj Johns knuten frem kiört og icke kommer till flaadning, da kiörselen derfra skeer med mindre bekostning. Og som denne Ofsetbakke Schov ingen fremmende Eiere andstöder, men paa alle Kanter anligger Kongens eigene Schove, saa har mand ej vidre funden i pennen derom at forfatte, nödig at være.

Reiste saa derfra igjennem

Barmens Schov

Og begÿnte fra Sanne Kinnet paa dend Östre side Hengs Elven hen til Hengs Dammen og derfra langs under Wibeto fieldet paa wæst siden af Hengs eller Barmen wand, lige i Nord til Tÿschedahlen³², der, af Tellemarchs Bönderne nogle Bielcher var huggne, og vi paa samme sted forventende, at efter warsel, de Bönder fra Lihle³³ hæret, huis Schove paa dend strechning, Sandssværd Sogne deele anstöder, der at skulle möde, deris adkomst over deris Schovers strechning med Schiödet over Barmen Schov at Conferere,

Men som ingen sig ind fandt toeg vi oss fore at igjennem see Deris höygrewl: Excellence herr Grewe Dannenschiold till Lauerwigen, deris Kongl. Maÿst: givene Schiöde og Kiöbe bref som ord lÿdende saa melder At Barmen Schov strechning er fra Jons Knuten og Synderst i Löfaas halden, derfra lige need till Sand Kinnet, og saa lige West over i Wibeto fieldet og dens Ware³⁴, og at følge det slette field Nord efter till mit i Dahlen, som bær op i Tÿschedahlen, og saa derfra til en Myhr kaldet Dÿbemÿhr, og siden Nord till mit fields, siden till Stöbbe³⁵, derfra till Rönning's Dahl Elven, og ned forbi Lien, og siden igien till Joens Knuten.

Efter saa meldende dette Schiödets Indhold og Stedernes vidre begranskning fant vi da efter nöye Befahring, at Barmen Schows Eie, ikke strechker sig op i Tÿschedahlen mend mit i dend Dahl som ligger neden under Tÿschedahlen ved Barmens Wand, huilchet Dahl strachs andstöder till Wester op till Tÿschedahlen, og saa widere i Nord som Schiödet formelder.

³¹ Trolig den som heter Brønstadmyra i dag.

³² Tyssjødalen

³³ Lisleherad

³⁴ varde

³⁵ Ukjent navn. Kan det være Stølskard?

Efter saa forefindende beskaffenhed, findes det icke, at de huggene Bielchene er taget i Barmens Schov, men af Bonden udj Tellemarcken Christen Landswerck, hans Ejendeel ; Saa findes og icke udj Solfwerckets Circumferentz, at enten Tÿschedahlen eller Landswercks Schov , som ligge paa Tellemarcks Eje, at være under Sölfwærckets Circumferance fefattet³⁶ saa at Tÿschedahlen er endnu for Sölfwærckets Circumferens Schove.

Fra denne Tÿschedahl toeg vi veien over fieldet paa, dend Nordre Ende langs ved Barmen eller Hengs wandet, hen i Öster till Barmens Setter, som ligger i Barmens Schov, og bruges paa Böxel af Giermund Rünningdahl. Derfra videre over alt udj Barmens schov, at befahre og begrandske dens beskaffenhed og bonitet. Som da fra Sanne Kin alt till den Nordre strekning befindet paa alle Kanter, udj een megen god tillstand, og mengde af Woxen og Wexte Schov af Gran og furre træer, tienlig till alle behövende tömmer Sorter under og over Jorden, hvor af alt, huis som er i denne Schov paa den West side Aasen, kand flaades over Barmens Wand till Hengs Dammen, og videre derfra paa Hengs Elfen, ind udj Kaaberbergs Elfen, og saa videre till Gabe Gottes Dam. Men alt det som Aawirckes i denne Schov paa dend Östre side Aasen, det maa kiöres med hæster forbie Joens Knuten till Oberbergs Gruberne; Fra Joens Knuten over fieldet hen til Dahlen under Löfaasen, er den strekning fra mange Aar her, till tömmer og Sette ved meget med taget, og mesten udhugget. –

Videre fore toeg vi Reisen fra Barmens Sætter over fieldet i Nord langs ved et Dahl, som kaldes Biöndahlen, som hörer till Barmens Schov, og strecker sig fra fieldet i Nord ned till Ronningsdahls Elf. Denne Biöndahlen som er af een temmelig stor strekning, er af megen god beskaffenhed, af woxen og ung Gran og furre Schov, samt neden under dette Dahl paa West siden, ald till Rönningdahls Elf megen till woxende Gran Schov, som kand tiene till Konst stenger³⁷, Fahrt og Schagt stenger, der og desslige Sorter udj mange Aar er bleven hugget.

De Sorter som udj denne bemelte strekning bliver anvist at hugge, maa derfra med hæster, enten ved Auctions Opbud, eller for dend satte taxt till Underbergs Gruberne frem kiöres. Resten af denne Barmens Schovs strekning paa dend Westre side af Biöndahlen gaar over slette fieldet till Tÿschedahlen og Tellemarcks deele, udj huilcken strekning ingen Schov er, uden her og der nogle enkelte træer adströet, da fieldet i sig sielf er slet og uden Schov;

Men paa begge sider dette fields affald særdeelis paa dend Sÿndre side till Hengs eller Barmens wand er god og tÿck Schov i mengde, og huor fra icke udj mands minde, og well aldrig, er taget nogen Sort til Sölfwærcket, som dog kan skee, og over bemelte wandene og paa Hengs Elven, og videre paa Kaaberbergs Elf flaades till Gabe gottes Dam.

Som da denne Reise tuer om aften blef endet ved Gaarden Rönningdahl og derfra var saa nær til Setteved hugsten, som efter Repartition³⁸ skeer af Tellemarcks bönderne om kring Buwandet, og lenger i Wester, wed den 1729 flödbahr gjorde Elf, som har sit udlöb af et stort wand Miöa³⁹ kaldet, igjennem dend, samme Aar for dette Wand opbyggede Dam, og indlöber udj Buwandet, fant man nödig at did Reise, dels at erfare og efter see huor wit for indeværende Aar, der omkring med Sette eller flaadeved hugsten var Avanceret, dels for at reise till Miölwands Dammen , at eftersee, om nogen observation derwed var fornöden.

Udj flaade wand hugsten paa den Östre side af Buwandet og paa begge sider af Elven befantes da omtrent 100 lagter i denne Sommer hugget, som er skeed af een del huusmænd, i vente efter setevane⁴⁰ derfor at faae betahling for hugsten, Men som wi ingen Mand till widere hugst forefant, berettet Knut Rua, at huggerne hafde forlat hugsten, fordj Tellemarcks bönderne hafde sagt till dem,

³⁶ Befattet? (Betydningen må vel være *oppfattet* eller *forstått*?)

³⁷ Se note 13.

³⁸ utskiftning

³⁹ Mjaugetjønn

⁴⁰ *Sedvane*? Usikker transkribering her. Eller kan det være «Settevann», dvs en tilstrekkelig vannføring til å fløte setteveden?

de skulle icke videre hugge, thi de betalte dem icke een Phl⁴¹ förend de sielf hafde faaet betahling for de Aaringer, som dennem for hugsten til kom.

Paa den Sündre side af Buwandet, udj den saa kaldende Rua Bakken var 300 $\frac{3}{4}$ lagter flaade ved bestaaende, som afwigte Aar er hugget, og af Schov betienterne af taget, men ned nu icke till ud flaadning till Buwandet frem kiört, som vell skulle være nödig at denne Kiørsel ved förste kom till forpagtning.

Dend ved som dette Aar till ud flaadning allerede er forpagtet, og skulle till Joendahls hengsel være ned flaadet, er endnu for Buwands Dammen, over for Höybroen tet ved, og eendeel i Elven i store hauer beliggende, som vil aarsage mangel ved Under Bergs Gruberne, om ingen höste flom skulle indfalde.

Schovernes beskaffenhed om kring Buwandet paa den Sündre, Westre og Nordre side, som er Bönderne tillhörende, og bruges til Under Bergs Gruberne, er endnu udj en megen god till stand, till Sölfwercets fornödenhed med forsiun lighed, udj mange Aar, baade til Grube tömmer og Setteved; Men paa dend Östre side af Buwandet, er de, Buwandet og Joendahls Elf nærmest anliggende Schove til Sette ved mesten udhugget. I dend Nord Öst Kant oven for Buwand er fra dahlen op till Gröslie fieldet⁴², een Mengde af Woxsen og ung Gran Schov, tienlig till Tömmer og Sette veed, og ingen uden Sölfwercet kand komme til nytte.

Igjennem denne Dahl og Schov, löber een Elv ud af de wandene som ligger paa Gröslie fieldet, og haver nedden under Dahlen sin indlöb, strachs oven for Buwands Dammen, ind udj Buwan;

For disse wandene paa Gröslie fieldet, findes endnu Gamle ned Rodnende Damme, som udj den Gamle Gyldenlöws tiid, er brugte, da den Sahl. herre hafde fra bemelte Dahl Saugtömmer flaadning paa Joendahls Elven; Men ej bekient at fra dend Dahls Schov, nogen tiid, noget er kommen till Sölfwercet; Som da Sölfwercet af denne bemelte Schov med forsiunlighed i mange Aar till Underbergs Gruberne kand have Sette ved og andre tömmer Sorter. Saa finder mand meget Gavnligt, at de nedraadnende Damme for de wandene paa Gröslie fieldet, nyt blef og bygget, som p: p: 60 – til 70 Rd kand komme at koste, og muligens ved forpagtning mindre. –

Naar saa skeed er, kand paa dend Elf der löber igjennem dend benefnte Dahl og Schov, flaadningen skee ind udj Buwandet og videre ned till Joendahls hengslet; dels fordi at det er Sölfwercet till stor nytte og gavn i mange Aar, at tage af denne Dahls streknings Schov Sette-ved og andre tömmer Sorter till Underbergs Gruberne, da denne Schov uden Nytte, til forraadnelse og wind fald henstaaer; dels og fordi at hugsten om kring Buwandet udj de andre anliggende Schove saa ledis kunde skee, at de icke for fode worder udhugget, men dend tilwoxene unge Schov concerveret. –

Belangende Miowands Dammen, derom har mand icke fundet noget till beskrivelse at er indre⁴³ uden at de derom kring Miöwandet beliggende Schove, som er udj Tellemarcken, og Bolcheschiö Gaardenris Eiendeede, samt de Schove langs wed Miö Elfen, som ud af Miöwandet indlöber udj Buwandet, og bruges till Setteweeds flaadning til Underbergs Gruberne, alle er af megen god till stand, baade af woxen og wexte Schov. Saa at underbergs Gruberne udj mange Aar derud af kand blifue forsiunet.

Fra denne Tour, toeg wi i Reisen till bage fra Ronningsdahl over fieldet wed Biöndahlen, igjennem Barmens Schov, till den Kongen till hörende

⁴¹ Usikker hva det siktes til. (En forkortelse for en betalingsenhet, men...)

⁴² Må være et eldre navn på den østre, flate delen av Blefjell. Men navnet *Gröslie* virker ukjent i Jondalen (?). Men det er navn på en gård i Flesberg.

⁴³ Dvs *erindre*

Korboe Schov

Som tager sin begyndelse og strekning paa dend Nordre side, tvert over fra Gabe Gottes Grube wedeen liden Elf kaldet Twer Elf, og følger saa langs og wed samme Elf alt till Joens Knuten, derfra lige i Sýnder neden till Helgewan, huor af du rinder een liden Beck kaldet Helgebeck, huilcken Beck er paa den side den rette Delle og Schelne.

Denne Schov er fra mange Aar hen, till Setteved til Oberbergs Gruberne og till Puckwerkerne, gandske og aldeeles udhuggen, saa at ej meere end her og der nogle smaa træer og løftræer er at see, og altsaa icke noget widre om denne Schov at er indre.

Saaledes er da som for skrevet staar alle de deris Mayst: till Sölfwercket tillhörende, og till KaaberbergsElven anstödende Schove saasom

- 1.) *Landswercks Schov*
- 2.) *Kruglands Schov*
- 3.) *Mehej Schov*, som er pante gods af Gaarden Hotwets Eiere
- 4.) *Ofsetbaches Schov*
- 5.) *Barmen Schov*
- 6.) *Korboe Schov*

Som alle ligger Sölfwercket paa dend Westre side, og anstöder till Tellemarcks Deelee, Untagen Landswerck og Korbo Schove, som alleene paa dend Kant anstöder Kongens mellemliggende Schove, og icke till Tellemarcks dele:

Deris nu befindende rette beskaffenhed, tillstand og bonitet, saa at Sölfwerckets Ober-Bergs Gruber og Gabe Gottes Pukwercker, af disse benefnte Schove, uden mangel kand have alle de tömmer Sorter og Sette wed, som behöves kand, særlig naar alle disse benefnte Schove for ald anden hugst, uden huis af tömmer og Sette weed till Gruberne fornödiges, till Sölfwerckets Concervation worder befriet, og hvilcke Sorter, mesten Deelen paa Kaaber Bergs Elven till Gabe gottes Dam, fra alle benefnte Schove kand ned flaades. Undtagen de Sorter, som udj Barmen og Öfsetbackke Schov paa denn Östre side af Aasen blifuer hugget, de maa med hæster, Joens Knuten forbie, till Oberbergs Gruberne enten wed forpagtning, eller dend Regulerede Taxt paa Setteved, frem kiöres.

Sluttelig og Generalement, om for beskrevne Schove at melde, da er de /: und tagen Korbo Schov, og et stücke, som foran er for klaret af Landswercks Schov :/ alle saaleedis beskaffen, at Sölfwercket deraf, till alle Oberbergs Gruberne og Gabe Gottes puckwercker, icke kand fattes noget, af alle de Requisita, som under og over Jordan behöves, allerhelst, naar dend erforderlige till siun worder i agt taget, at till Sette wed ej andet worder hugget, end de udj disse Schove sig befindende törre træer og ellers utienlig og Kraagede Gran træer, med dend sig befindende Windfald, og de topper, som af det erforderlige Grube og dertill hörende Sag bygnings tömmer, till bage ligger, da Oberbergets District med puckwerckene icke kand have mangel for de behövende Sorter, naar icke til andet brug, udj disse Schover worder hugget og dend skadelige Bielche hugst, som Tellemarcks Bönderne hid till har övet, strengelig worder forböden.

Saaleedis som denne forretning melder, er da det förste Districts Schovers beskaffenhed og nu værende tillstand, af oss forefundne. Og som Ober Berg Amtets for andstaltning over de Kongl: Schovers besigtelse, af dato 25de July 1733 dicterer, at det andet Districts Schove, huor af Under Beg Gruberne og deren Puchwercher blifuer forsiunet, i lige maade skulle befahres, og deren beskaffenhed beskreven gives. Saa dog, da wj med dette förste District war blefen ferdig, og dessen beskrivelse, af mig, Justitz Raaad Köpp i Ober Berg Amtet forelæst; Blev af de H^r Berghauptmænd dagen efter andordnet, med det andet Districts efter siun, at lade beroe. Saa at efter Oberberg

Amtets Schrivelse af dato 22de Januarij 1734 til mig Justitz Raaad Köpp Schovernes beskrivelse,
alleene over det første District som melt er, till Ober Berg Amtet kand ind komme,
Kongsberg den 22de Februarii 1734

NB Köpp

J. Müller, Hopstock, P. Clashen B. Bergsted